

Л. О. Мармунь,

д. е. н., професор, професор кафедри економіки, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, професор кафедри підприємництва, обліку та фінансів (сумісник), Херсонський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-0880-524X>

С. В. Коваль,

к. е. н., доцент, доцент кафедри підприємництва, обліку та фінансів, Херсонський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5830-5750>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.8.24

НАУКОВІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВИХ ФОРМ І СИСТЕМ МАЛИХ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

L. Marmul,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Economics, Hryhorii Skovoroda University of Pereiaslav, Professor of the Department of Entrepreneurship, Accounting and Finance (part-time), Kherson State Agrarian and Economic University

S. Koval,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Accounting and Finance, Kherson State Agrarian and Economic University

SCIENTIFIC PRINCIPLES OF DEVELOPMENT AND IMPROVEMENT OF ACCOUNTING FORMS AND SYSTEMS OF SMALL FARMS

Метою статті є встановлення та виявлення особливостей облікової діяльності малих фермерських господарств обґрунтування наукових засад розвитку їх форм і систем. Встановлено, що фермерські господарства відрізняються за розмірами землекористування та масштабами діяльності. Саме від них залежить вибір форм та систем обліку. Для малих фермерських господарств провідне значення мають проста і спрощена форма обліку. Вони дозволяють обліковувати ресурси, основні засоби й матеріальні цінності, витрати виробництва й реалізації продукції, фінансові результати. Аналіз облікових даних дозволяє оцінити ефективність господарювання, тенденції і перспективи розвитку фермерського господарства. Однак власники фермерських господарств можуть використовувати будь-які форми обліку та їх елементи, дотримуючись принципів законності, достовірності, доцільності, повноти отримуваної інформації. Її всебічний аналіз дозволяє правильно обирати напрями та стратегії розвитку малих фермерських господарств на перспективу, враховуючи наявні ресурси, конкурентні переваги й ризики. Встановлено, що фермери не мають спеціальної освіти для здійснення обліку. Тому необхідно передбачити формування у них відповідних компетенцій і навичок через задіяння доступних освітньо-навчальних заходів.

Farms play a significant role in the production of agricultural and food products in Ukraine, providing jobs for rural residents, ensuring the welfare of the rural population, and organizing rural areas in general. They are generally recognized as the basis for the formation of a middle class in rural areas. However, in addition to their competitive advantages, they also have certain limitations and risks of operation, especially at the small level. These include a slow increase in productivity of resource use and production efficiency; insufficient marketability of products; low labor productivity; certain inertia and insufficient entrepreneurial initiative. This requires the accounting measurement of these processes and the use of the information obtained to analyze and provide optimal management decisions to solve problems and economic growth in the future. Therefore, the organization of accounting in small farms on the scientific basis of the introduction of certain forms and systems is fundamental to the implementation of such activities. The article is aimed at establishing and identifying the peculiarities of accounting activities of small farms and substantiating the scientific basis for the development of their forms and systems. It is established that farms differ in the size of land use and the scale of activity. The choice of forms and systems of accounting depends on them. For small farms, a simple and simplified form of accounting is of paramount importance. They allow accounting for resources, fixed assets and material assets, production and sales costs, and financial results. The analysis of accounting data allows to assess the efficiency of management, trends and prospects for the development of the farm. However, farm owners may use any form of accounting and its elements, subject to the principles of legality, reliability, expediency, and completeness of the information received. Its comprehensive analysis allows to choose the right directions and strategies for the development of small farms in the future, taking into account available resources, competitive advantages and risks. It is established that farmers do not have special education for accounting. Therefore, it is necessary to provide for the formation of relevant competencies and skills through the use of available educational and training activities.

Ключові слова: бухгалтерський облік, форми, системи, малі фермерські господарства, об'єкти, ресурси, ризики, компетенції, навчання, аналіз, управління.

Key words: accounting, forms, systems, small farms, objects, resources, risks, competencies, training, analysis, management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Фермерські господарства займають значне місце у виробництві сільськогосподарської та продовольчої продукції в Україні, наданні робочих місць сільським жителям, забезпеченні добробуту сільського населення та в організації сільських територій загалом. Вони визнаються, загалом, як основа формування середнього класу на селі. Однак, крім конкурентних переваг, вони мають і певні обмеження та ризики функціонування, особливо на рівні малих. До них належать повільне підвищення продуктивності ресурсокористування та ефективності виробництва; не достатній рівень товарності продукції; низькі показники продуктивності праці; певна інертність та не достатня підприємницька ініціатива. Це вимагає облікового виміру вказаних процесів та використання отриманої інформації для аналізу й забезпечення оптимальних управлінських рішень щодо вирішення проблем й економічного зростання у перспективі. Тому організація обліку у малих фермерських господарствах на наукових засадах впровадження тих або інших форм і систем має основоположне значення для здійснення такої діяльності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Необхідно зазначити, що функціонування та розвиток фермерських господарств в Україні були і залишаються предметом наукових досліджень Акімової Т., Довбуш А., Ігнатенка М., Король Г., Романюк І., Труш Ю., Черевка Г. та ін. У працях названих та інших науковців велика увага приділяється дослідженням ефективності та конкурентоспроможності, ресурсів, поширення, проблем і тенденцій розвитку фермерських господарств. Питання організації та здійснення обліку у фермерських господарствах досліджувалися Кірюшкіною Ю., Колесник Ю., Маркус О., Нечипорук О., Підпригорою І., Суліменко Л., Харіною І. та ін. Однак необхідність наукового обґрунтування здійснення обліку у малих фермерських господарствах вимагає подальшого поглиблення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є виявлення особливостей організації та здійснення обліку у малих фермерських господар-

Таблиця 1. Критерії вибору форми обліку для фермерських господарств Херсонської області

Види господарств	Площа ріллі, га	Вартість валової продукції, тис. грн	Кількість працюючих	Вартість технічних засобів на одне господарство, тис. грн					Затрати на виробництво, тис. грн	Отримано чистого доходу, тис. грн	Рівень рентабельності, %	Рекомендована форма обліку
				Тракторів	Зернозбиральних комбайнів	Бураякомбайнів	Іншого прицепного інвентарю	Разом				
Малі	до 50	16-100	сім'я, сезонні, залучені	36	24,7	7,75	9,25	77,75	10,6-62,0	5,3-37	60	Проста без застосування бухгалтерських рахунків
Середні	50-100	100-200	сім'я, сезонні, залучені	72,0	49,5	15,50	18,5	155,50	62,0-121,0	37-79	65	Спрощена із дотриманням принципу подвійного запису
Великі	> 100	200-400	сім'я, сезонні, залучені	144,0	99,0	31,00	37,0	311,00	121,0-236,0	79-164	70	Спрощена меморіально-ордерна, журнально-ордерна, комп'ютерна із застосуванням скороченого плану рахунків

Джерело: сформовано на основі [3].

ствах та обґрунтування наукових засад його розвитку на основі інтеграції елементів його провідних форм; удосконаленню процедур; відповідності раціональним і дієвим принципам; формування компетенцій та умінь його здійснення фермерами; впровадження автоматизованих систем.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Важливим результатом реформування системи бухгалтерського обліку в Україні стало зростання підприємницької діяльності через стандартизацію облікових процедур та забезпечення можливостей здійснення обліку на альтернативній основі. Закон "Про бухгалтерський облік" та національні положення (станданти) бухгалтерського обліку (П(С)БО) дозволяють у т.ч. аграрним підприємствам та фермерським господарствам самостійно обирати форму обліку та здійснювати організацію облікової політики [1]. Згідно з Методичними рекомендаціями з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах від 2.07.2001 р. № 190 [2], бухгалтерський облік у фермерських господарствах може відбуватися за однією з форм у залежності, переважно, від їх розмірів (Табл. 1). Це такі форми обліку:

1. Проста форма обліку (без використання подвійного запису) — застосовується у тих фермерських господарствах, у яких працюють власник (голова) та члени його родини без залучення найманих працівників; кількість господарських операцій не перевищує 100 за рік.

2. Спрощена форма обліку використовується у фермерських господарствах, в яких середня облікова кількість працівників за звітний період становить до 10 осіб включно без врахування членів сім'ї, а обсяг виручки від реалізації продукції яких досягатиме 500 тис грн за

рік; кількість господарських операцій не перевищує 300 за рік.

Фермерські господарства, які відповідають статусу малих підприємств, тобто мають середню облікову кількість зайнятих осіб за звітний період від 10 до 50 осіб, обсяг виручки від реалізації продукції від 500 тис грн до 2,5 млн грн за рік здійснюють бухгалтерський облік за спрощеним Планом рахунків та складають фінансову звітність відповідно до П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" [4]. Інші господарства ведуть облік за звичайним Планом рахунків і відповідно до Методичних рекомендацій з організації та ведення бухгалтерського обліку за журнально-ордерною формою на підприємствах агропромислового комплексу.

Окремо слід вказати на автоматизовану форму або систему обліку. Вона здійснюється за окремими програмами та має безсумнівні переваги у неупередженості, швидкості здійснення та деталізації облікової інформації. Вона набула поширення в останні десятиріччя та використовується підприємствами будь-яких розмірів, форм власності і господарювання. Будучи надзвичайно інформативною, економічною, вона використовує спеціальні цифрові облікові показники, методи, індикатори, алгоритми здійснення, вона виходить за межі значення форми і набуває більш широкого значення системи [5].

За нашим переконанням, для визначення видів фермерських господарств за величиною доцільно також використовувати такі критерії: земельна площа, кількість працівників, обсяг виручки (доходу), кількість господарських операцій за рік. При цьому нами виділяється три види фермерських господарств: мікрогосподарства, малі та великі. Зокрема:

— мікрогосподарства — це фермерські господарства площею до 20 га включно з кількістю пра-

цівників до 10 осіб та обсягом виручки (доходу) за рік до 100 тис євро;

— фермерські господарства як малі підприємства — це господарства площею більше 20 га і до 500 га включно, з кількістю працівників від 10 до 50 осіб та обсягом виручки (доходу) за рік від 100 до 500 тис євро;

— великі фермерські господарства мають площу понад 500 га, кількість працівників в яких більше 50 осіб, а обсяг виручки (доходу) за рік становить понад 500 тис євро.

У сучасних умовах у малих фермерських господарствах набула поширення проста та спрощена форма бухгалтерського обліку. Переважно, вони реалізуються самим фермером або членами його родини. І лише у випадку великих господарств облік здійснюється фахівцями [6, с. 196]. Що стосується систем обліку, то своїм змістом вони мають облікові форми, стандарти, реєстри, методи обліку, облікову інформацію. Як і форми, вони можуть бути різними. Однак завдання систематизації основних засобів, витрат, реалізації продукції та інших важливих аспектів діяльності мають велике значення для забезпечення ефективності діяльності безвідносно умінь і навичок фермерів. Тому важливим є дотримання єдиних методологічних засад обліку у всіх фермерських господарствах, як і інших підприємствах аграрної сфери господарювання.

Так, у малих фермерських господарствах через велику кількість основних засобів відповідні записи мають здійснювати не за кожною групою. Однак об'єкти, які відсутні на певний момент у групі, можуть бути придбані в будь-який час, тому систематизація їх в обліку сприятиме чіткості та полегшенню його ведення. Для обліку основних засобів Методичними рекомендаціями з організації ведення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах передбачено застосування відповідної Відомості обліку основних засобів [7, с. 86]. Слід мати на увазі, що поряд з бухгалтерським обліком основних засобів, необхідно забезпечити зберігання технічної документації на основні засоби: техпаспортів, калібрувальних паспортів, проектно-кошторисної документації тощо.

Згідно експертних оцінок, у більшості малих фермерських господарств, зокрема, Херсонської області, замість вказаної Відомості обліку основних засобів їх облік здійснюється у інвентаризаційних описах спеціалізованих форм. У такому випадку не менше одного разу на рік доцільно вирахувати і записати в техпаспорти обсяги робіт, виконаних автомобілями, тракторами, комбайнами. Це дозволить своєчасно здійснювати профілактичні заходи, уникати дорогих витрат на не передбачені та не планові ремонти.

Віднесення вартості основних засобів на витрати виробництва необхідно проводити щомісяця, виходячи з встановлених норм амортизації. В умовах мікро- та малих фермерських господарств щомісячне віднесення амортизації на витрати може видатися недоцільним, оскільки це ускладнює облік та зумовлює додаткові витрати часу. Проте робити це слід обов'язково, оскільки правильне визначення витрат виробництва, а в кінцевому підсумку, й прибутку, без цього неможливе. Крім того, регулярне нарахування амортизації забезпечує

резервування коштів на оновлення основних засобів, сприяє зміцненню фінансової стійкості фермерських господарств [8, с. 5]. Усі проведені операції з обліку основних засобів необхідно записувати у спеціальному журналі реєстрації господарських операцій, на основі якого можна в будь-який момент провести необхідні записи у відповідні облікові реєстри.

Певну специфіку у малих фермерських господарствах має облік товарно-матеріальних цінностей. Так, його пропонується вести в розрізі однорідних матеріальних цінностей за групами згідно з їх назвами за алфавітом. Це можна забезпечити при застосуванні карток складського обліку. В цьому випадку відпадає потреба передбачати резерв вільних сторінок книги складського обліку на кожну букву алфавіту, оскільки при потребі завжди можна використати нову картку. Також, на відміну від великих фермерських господарств, тут можна не складати лімітно-забірні карти, накладні, акти витрат насіння та ін. цінностей. Потрібний облік можна забезпечити лише одним записом в картці складського обліку про фактично витрачену кількість насіння на посів. Це ж саме стосується обліку витрат добрив, запасних частин, будівельних матеріалів, інших товарно-матеріальних цінностей [9, с. 220].

Ми поділяємо думку, що повну інвентаризацію всіх товарно-матеріальних цінностей малих фермерських господарств варто проводити один раз на рік, станом на 1 липня поточного року. Саме для цього часу характерні найменші запаси сільськогосподарської продукції урожаю минулого року. При цьому немає потреби проводити інвентаризацію грубих кормів, заготовлених у поточному році (сіна, сінажу), оскільки розбіжностей між даними обліку та їх фактичною наявністю за час, що минув від оприбуткування, не виникло. Часткову ж інвентаризацію у фермерському господарстві можна проводити за потреби, коли є необхідність уточнити відповідність запасів по тому чи іншому виду товарно-матеріальних цінностей даним обліку [10, с. 115].

Однією з важливих ділянок обліку у малих фермерських господарствах є облік коштів і розрахунків з поставальниками, покупцями, найманими працівниками, фінансовими й кредитними установами, іншими юридичними та фізичними особами. Від чіткого обліку таких операцій залежить фінансовий стан, платоспроможність, ліквідність та стійкість господарств загалом, оскільки затримка платежів тягне втрати господарських зв'язків, фінансові санкції тощо. У взаємовідносинах фермерських господарств з поставальниками, покупцями, іншими контрагентами важливе значення має довіра, імідж, репутація. Їх можна досягти при своєчасності, повноті і точності розрахунків. Тому фермери повинні надавати значну увагу організації обліку коштів і розрахунків, дотриманню платіжної дисципліни.

Незважаючи на те, який спосіб розрахунків застосовується, кожна сума грошей повинна бути чітко зафіксована в обліку. З однієї сторони це дозволяє фермеру мати повну інформацію про витрати коштів, з другої — забезпечує доказовість звітності про доходи і витрати, яка подається фінансовим і статистичним органам. Тому в селянському господарстві, як і на будь-якому іншому, треба вести регулярні записи всіх надходжень

і витрат коштів [11, с. 268]. В той же час необхідно забезпечити доказовість виданих сум насамперед тим особам, які їх одержали. Тому у фермерському господарстві, які і в будь-якому іншому треба забезпечити наявність підписів одержувачів готівки і зберігання цих документів тривалий час.

Для узагальнення витрат виробництва у малому фермерському господарстві доцільно застосовувати спеціальний обліковий реєстр "Відомість обліку витрат виробництва фермерського господарства". В ній передбачено вести облік як витрат виробництва, так і надходження сільськогосподарської продукції. Велику кількість первинних документів для обліку надходження від урожаю сільськогосподарської продукції в умовах фермерського господарства необхідно скоротити, замінивши їх на такі, які дозволяють замість записів одноразових операцій з надходження продукції (путівки, талони) чи операцій за один день (реєстри надходження зерна та іншої продукції з поля) вести накопичення даних за весь період її збирання.

Це дозволить не тільки скоротити кількість документів, обсяг записів у них, які до того ж всюди (навіть у великих господарствах) проводяться вручну, але і забезпечити необхідну систематизацію даних для перенесення в реєстри складського обліку (картки чи книги). Ми вважаємо, що за таким же принципом мінімізації витрат доцільно здійснювати облік надходження продукції рослинництва. З цією метою у малому фермерському господарстві можна вести "Щоденник надходження сільськогосподарської продукції" ф. 81, який у великих господарствах призначений лише для обліку надходження яєць, овочів, плодів і ягід. З цією метою необхідно дещо змінити методику записів у ньому. Так, у графі "Від кого прийнято", крім прізвищ осіб, залучених для збирання урожаю сільськогосподарської продукції, слід вказувати дату збирання, оскільки відповідна клітинка зверху щоденника не дозволяє проводити щоденні записи цього показника. Щоденник повинен вести той, хто приймає зібрану продукцію для зберігання чи дальшого використання. Слід забезпечити роздільний облік повноцінної продукції, відходів, що використовуються і списання непридатних для будь-якого використання відходів.

За допомогою обліку витрат на виробництво і валового збору сільськогосподарських культур можна визначити фактичну собівартість виробленої продукції за її видами. Для цього необхідно знати нормативні витрати на один центнер сільськогосподарської продукції, які виробляється. Вони розраховуються на основі врахування особливостей технологій виробництва, тобто обсягів та вартості кожного виду робіт, відповідних ресурсів, витрат праці. Підрахувавши загальну вартість фактичних та нормативних витрат за відповідною методикою, можна вирахувати собівартість одиниці продукції.

Також в обліку необхідно відмежовувати витрати поточного року й витрати під урожай майбутнього року, тобто витрати незавершеного виробництва. З першого січня наступного року цей рахунок стає рахунком для обліку витрат виробництва поточного року і загальна сума витрат за рік на виробництво вирощеного врожаю буде складатись з витрат під урожай на початок року і

проведених в поточному році по догляду й збиранню сільськогосподарських культур [12, с. 5]. У результаті обчислення фактичної собівартості і списання калькуляційних різниць у фермерському господарстві можна визначити як фінансовий результат від реалізації кожного виду продукції, так і його суму загалом по малому фермерському господарству.

ВИСНОВКИ

Удосконалення форм та систем обліку малих фермерських господарств направлено на зростання їх простоти та зручності насамперед, для користувачів — фермерів з метою фіксації господарських операцій і процесів. Мова йде про можливість використання елементів журнал-головної, журнально-ордерної, меморіально-ордерної форм та їх комбінацій для вираження у простій та спрощеній формах. Основним принципом є, крім вже названої зручності для фермерів, забезпечення достовірності, економності, своєчасності, послідовності, порівнюваності показників, повноти інформації для аналізу й управління. З цією метою для допомоги фермерам доцільно сформулювати короткі і зрозумілі методичні рекомендації у вигляді окремої брошури або онлайн для фермерів.

Загалом, особливе значення має набуття фермерами компетенцій та умінь здійснювати облік та визначати на його основі витрати й ресурси; окупність інвестицій; ризики ринку; перспективи вибору тих або інших напрямів і стратегій розвитку. Тому важливе значення має підвищення рівня знань або освіти з обліку шляхом проведення безплатних тренінгів студентами відповідних спеціальностей, фахівцями-волонтерами, центрами зайнятості для власників малих фермерських господарств. Актуальними будуть і науково виважені поради з розвитку альтернативних видів діяльності, реалізації проєктів соціального підприємництва, соціальної відповідальності, державно-приватного партнерства. Це сприятиме впровадженню інноваційних систем обліку, а саме впровадження його автоматизації.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 03.04.2025).
2. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах, затверджені наказом Мінагрополітики від 02.07.2001 р. № 189. URL: <https://dtki.com.ua/documents/ukr/2001/37/37nov9.html> (дата звернення: 03.04.2025).
3. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 03.04.2025).
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. № 186. URL: <https://online.dtki.ua/book/2cf340be-a0e7-47afa4903b93ce440beb/navPoint-9> (дата звернення: 03.04.2025).
5. Ігнатенко М.М., Мармуль Л.О., Романюк І.А. Розвиток конкурентних стратегій підприємств в умовах гло-

балізації ринків. Економічний вісник університету. 2023. Вип. 57. С. 45—51.

6. Підопригора І.В., Харіна І.В., Кірюшкіна Ю.М. Особливості обліку та шляхи його вдосконалення у фермерських господарствах. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 34. С. 195—197.

7. Ігнатенко М.М. Формування інформаційної безпеки підприємств і організацій в умовах автоматизації обліку та фінансової звітності. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2017. № 4 (40). С. 84—88.

8. Черевко Г. Фермерство в Україні: міф чи реальність. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія: Економіка АПК. 2017. № 24 (1). С. 3—8.

9. Маркус О., Колесник Ю. Організація обліку та оподаткування фермерських господарств. Молодий вчений. 2020. № 10 (86). С. 219—222.

10. Коваль Л.В. Особливості формування облікової політики у фермерських господарствах. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 5. С. 113—123.

11. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Житомир: ПП "Рута", 2018. 444 с.

12. Ігнатенко М.М., Мармоль Л.О., Леваєва Л.Ю., Романюк І.А. Ідентифікація сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у сукупності форм організації діяльності на селі. Агросвіт. 2019. № 17. С. 3—7.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "Accounting and analytical support for strategic management of enterprise development (training course)", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> Accessed 03 April 2025).

2. Ministry of Agrarian Policy (2001), "Methodical recommendations for organization and accounting in farms", available at: <https://dtki.com.ua/documents/ukr/2001/37/37nov9.html> (Accessed 03 April 2025).

3. State Statistics Service of Ukraine (2022), available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 03 April 2025).

4. Ministry of Finance of Ukraine (2001), "Plan of accounts of accounting of assets, capital, liabilities and business transactions of small business entities", available at: <https://online.dtki.ua/book/2cf340be-a0e7-47afa4903b93ce440beb/navPoint-9> (Accessed 03 April 2025).

5. Ihnatenko, M.M. Marmul', L.O. and Romaniuk, I.A. (2023), "Development of competitive strategies of enterprises in the conditions of market globalization", *Ekonomicznyj visnyk universytetu*, vol. 57, pp. 45—51.

6. Pidopryhora, I.V. Kharina, I.V. and Kiriushkina, Yu.M. (2018), "Features of accounting and ways of its improvement in farms", *Prychornomors'ki ekonomichni studii*, vol. 34, pp. 195—197.

7. Ihnatenko, M.M. (2017), "Formation of information security of enterprises and organizations in terms of automation of accounting and financial reporting", *Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, vol. 4 (40), pp. 84—88.

8. Cherevko, H. (2017), "Farming in Ukraine: myth or reality", *Visnyk L'vivs'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu*. Serii: Ekonomika APK, vol. 24 (1), pp. 3—8.

9. Markus, O. and Kolesnyk, Yu. (2020), "Organization of accounting and taxation of farms", *Molodyj vchenyj*, vol. 10 (86), pp. 219—222.

10. Koval', L.V. (2018), "Peculiarities of accounting policy formation in farms", *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktual'ni pytannia nauky i praktyky*, vol. 5, pp. 113—123.

11. Butynets', F.F. (2018), *Teoriia bukhgalters'koho obliku [Accounting theory]*, PP "Ruta", Zhytomyr, Ukraine.

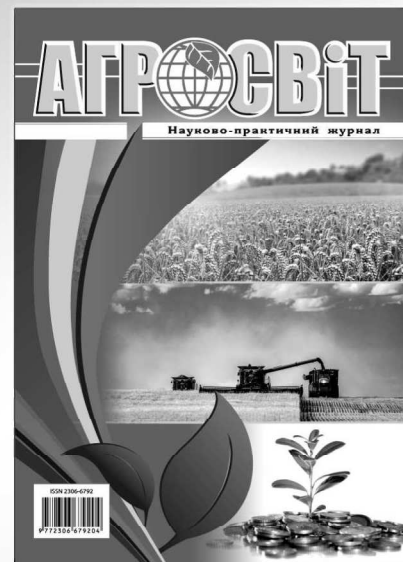
12. Ihnatenko, M.M. Marmul', L.O. Levaieva, L.Yu. and Romaniuk, I.A. (2019), "Identification of agricultural service cooperatives in the aggregate of forms of organization of activities in the countryside", *Ahrosvit*, vol. 17, pp. 3—7.

Стаття надійшла до редакції 09.04.2025 р.

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

**Журнал включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)**

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292